

QURILISHDA TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISH STRATEGIYALARI

Rasulova Sharifa G'aybullayevna,

JizPi Iqtisodiyot va Menejment kafedrası dotsenti

Mamarajabov Xojimurod Xolbozor og'li,

JizPi Qurilish muhandisligi talabasi

Annotatsiya: Maqolada qurilishda ta'minot zanjirini boshqarish strategiyalari tahlil qilinadi. Materiallar oqimi, yetkazib beruvchilar bilan hamkorlik va logistika jarayonlarini optimallashtirish orqali xarajatlarni kamaytirish va loyiha muddatlarini qisqartirish imkoniyatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: strategiya, raqobatbardoshlik, zamonaviy qurilish loyihalari, Ilg'or texnologiyalar, monitoring, logistika.

Аннотация: В статье анализируются стратегии управления цепочками поставок в строительстве. Подчеркиваются возможности снижения затрат и сокращения сроков выполнения проектов за счет оптимизации материальных потоков, сотрудничества с поставщиками и логистических процессов.

Ключевые слова: стратегия, конкурентоспособность, современные строительные проекты, передовые технологии, мониторинг, логистика.

Abstract: The article analyzes supply chain management strategies in construction. The possibilities of reducing costs and shortening project deadlines by optimizing material flow, cooperation with suppliers and logistics processes are highlighted.

Keywords: strategy, competitiveness, modern construction projects, Advanced technologies, monitoring, logistics.

Qurilish sohasida loyihalarni sifatli, o'z vaqtida va xarajatlar samaradorligini hisobga olgan holda amalga oshirishda ta'minot zanjirini samarali boshqarish muhim ahamiyatga ega. Ta'minot zanjiri – materiallar, uskuna va inson resurslarining etkazib beruvchilardan yakuniy iste'molchigacha bo'lgan uzluksiz oqimi bo'lib, uning samarali boshqaruvi loyihaning muvaffaqiyatini belgilaydi. Zamonaviy qurilish loyihalari murakkab va ko'p bosqichli bo'lib, ular bir nechta yetkazib beruvchilar, subpudratchilar va logistika jarayonlarini o'z ichiga oladi. Shu sababli, strategik boshqaruv usullarini joriy etish xarajatlarni optimallashtirish, resurslardan samarali foydalanish, loyiha muddatlarini qisqartirish va risklarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Xalqaro amaliyotda raqamli texnologiyalar, IoT, bulutli hisoblash va ilg'or logistika tizimlari ta'minot zanjirini optimallashtirishda keng qo'llanilmoqda. Bundan tashqari, yetkazib beruvchilar bilan strategik hamkorlik, barqaror rivojlanish tamoyillari va ekologik jihatlarni hisobga olgan boshqaruv usullari ham ahamiyat kasb etadi. Qurilish loyihalarining murakkabligi oshgani sari, ta'minot zanjirini samarali boshqarish nafaqat iqtisodiy natijalarni yaxshilash, balki loyiha sifatini oshirish va raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun ham muhim vosita sifatida qaraladi. Shu bois, ushbu tadqiqotda qurilish sohasida ta'minot zanjirini boshqarish strategiyalarining samaradorligi va ularning amaliy qo'llanilishi tahlil qilinadi.

Qurilish sohasida ta'minot zanjirini samarali boshqarishning

Birinchi strategiyasi – materiallar oqimini optimallashtirishdir. Loyihaning har bir bosqichida zarur bo'lgan qurilish materiallari va resurslar aniq rejalashtirilishi, ularning yetkazib berish va saqlash jarayonlari yaxlit tizim asosida boshqarilishi lozim. Bu esa nafaqat ortiqcha xarajatlarni kamaytiradi, balki materiallar yetkazib berishdagi kechikishlar va ish to'xtab qolish xavfini minimallashtiradi. Ilg'or texnologiyalar, masalan, avtomatlashtirilgan ombor tizimlari va real vaqt rejimida monitoring qilish platformalari, materiallar oqimini kuzatish va nazorat qilish imkonini beradi.

Ikkinchi strategiya – yetkazib beruvchilar bilan strategik hamkorlikni rivojlantirish. Qurilish loyihalarida ko'plab yetkazib beruvchilar ishtirok etadi, shuning uchun ularni tanlash, baholash va uzoq muddatli hamkorlik asosida boshqarish muhimdir. Strategik hamkorlik yetkazib beruvchilar bilan ishonchli munosabatlarni o'rnatish, narxlarni barqarorlashtirish va sifatni yaxshilash imkonini beradi. Shu bilan birga, yetkazib beruvchilar bilan doimiy axborot almashinuvi va hamkorlik platformalari joriy etish jarayonlarni tezlashtiradi va loyihaning samaradorligini oshiradi.

Uchinchi strategiya – logistika va transport jarayonlarini optimallashtirish. Qurilish maydonchasiga materiallarni o'z vaqtida yetkazish loyihaning muvaffaqiyati uchun muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy logistika tizimlari, transport vositalarini samarali taqsimlash, yo'l harakati va ombor resurslarini boshqarish orqali yetkazib berish vaqtini qisqartirish va xarajatlarni kamaytirish mumkin. Shu bilan birga, IoT va GPS texnologiyalari logistika jarayonlarining real vaqt rejimida kuzatilishini ta'minlaydi.

Shuningdek, raqamli transformatsiya va barqaror rivojlanish tamoyillari ta'minot zanjirini boshqarishda muhim ahamiyatga ega. Bulutli tizimlar, loyihalarni boshqarish dasturlari va ma'lumotlarni tahlil qilish vositalari jarayonlarni avtomatlashtirish va

samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Barqaror rivojlanish prinsiplari esa ekologik jihatlarni hisobga olgan holda materiallardan oqilona foydalanish va chiqindilarni kamaytirishga yordam beradi.

Umuman olganda, qurilishda ta'minot zanjirini boshqarishning strategik yondashuvlari loyihalarni samarali, tejamkor va sifatli amalga oshirishni ta'minlaydi. Ilg'or texnologiyalarni joriy etish, yetkazib beruvchilar bilan mustahkam hamkorlik va logistika jarayonlarini optimallashtirish – zamonaviy qurilish loyihalarining muvaffaqiyati uchun asosiy omillardir.

Ta'minot zanjiri boshqaruvi (SCM) - bu bitta firma chegarasidan tashqari, xarid qilish, logistika, inventarizatsiya va yetkazib berishni o'z ichiga olgan butun ta'minot zanjiri jarayonini boshqarishdir.

Ta'minot zanjiri boshqaruvi uchta darajada ishlaydi:

Strategik daraja. Kompaniya rahbariyati tashkilotning umumiy korporativ strategiyasini aks ettiruvchi ta'minot zanjiri bo'yicha yuqori darajadagi strategik qarorlar qabul qiladi.

Taktik daraja. Bu daraja strategik qarorlar asosida ishlab chiqilgan va amalga oshiriladigan batafsil rejalarni o'z ichiga oladi.

Operatsion daraja. Bu daraja kundalik operatsiyalarni bajarish bilan bog'liq. Raqobatbardosh muhitning kuchayishi va bozor talablarining o'zgarishi korxonalarni ta'minot zanjiri boshqaruvi sohasida innovatsion yondashuvlarni qo'llashga undaydi. Raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, Big Data, blokcheyn va IoT kabi innovatsion yondashuvlar ta'minot jarayonlariga integratsiya qilinadi.

Qurilish loyihalarining muvaffaqiyati ta'minot zanjirining samarali boshqaruviga bevosita bog'liq. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, materiallar oqimini optimallashtirish, yetkazib beruvchilar bilan strategik hamkorlikni rivojlantirish, logistika jarayonlarini boshqarish va raqamli texnologiyalarni joriy etish loyiha samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, barqaror rivojlanish tamoyillari va ekologik jihatlarni hisobga olgan holda boshqaruv amalga oshirilsa, nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va ekologik natijalar ham yaxshilanadi.

Ta'minot zanjirini boshqarishning integratsiyalashgan va ma'lumotlarga asoslangan strategiyalari qurilish loyihalarini o'z vaqtida, sifatli va xarajatlar samaradorligini ta'minlagan holda amalga oshirish imkonini beradi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy qurilish kompaniyalari uchun ilg'or texnologiyalarni joriy etish, yetkazib beruvchilar bilan uzluksiz hamkorlik o'rnatish va logistika jarayonlarini optimallashtirish – raqobatbardoshlik va barqaror rivojlanishning asosiy omillari

hisoblanadi. Shu sababli, maqolada ko‘rib chiqilgan strategiyalar xalqaro amaliyotda qo‘llanilishi va kelajakdagi loyihalarda samarali boshqaruvni ta‘minlashda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Gaybullaevna, R. S. (2023). Construction Industry in Uzbekistan Is an Important Priority Network of the National Economy. Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress, 2(3), 69-71.

2. Qamarov Asadbek Zafar o‘g‘li, & Rasulova Sharifa G‘aybullayevna. (2023). BIZNESINGIZ UCHUN SAMARALI MARKETING STRATEGIYALARINI QANDAY YARATISH MUMKIN. Scientific Impulse, 2(14), 305–312.

3. Gaybullaevna, R. S. (2023). Economic Efficiency of Investing in Construction. International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development, 5(3), 94-97.

4. Расулова, Ш. Ф. (2021). ЎЗБЕКИСТОНДА БАНДЛИК МУАММОСИ. ИШСИЗЛАРНИ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ. Global Science and Innovations: Central Asia (см. в книгах), 3(7), 22-25.

5. Расулова, Ш. Г. (2020). ПРИВЛЕЧЕНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ. Экономика и социум, (2 (69)), 316-319.

6. Rasulova, S. G., & Obidova, F. Y. (2019). ISSUES OF SMALL BUSINESS DEVELOPMENT. Theoretical & Applied Science, (9), 426-429.

7. Расулова, Ш. Г. (2019). ВАЖНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕР ПО ПОВЫШЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ. Актуальные научные исследования в современном мире, (3-8), 95-100.